

1. Základní pojmy obchodního provozu a zbožíznalství

Obchod

je ekonomická činnost, při níž dochází k nákupu a prodeji boží a služeb za určitou protihodnotu.

Význam

obchod je zprostředkovatel mezi výrobou a spotřebou

Funkce obchodu

- transformační – podílí se na přeměně výrobního sortimentu na obchodní
- zprostředkovatelskou – překonává rozdíl mezi místem výroby a spotřeby
- časovou – překlenuje časový rozdíl mezi časem výroby a spotřeby
- zásobovací – zajišťuje zboží v potřebném množství a kvalitě
- platební – zajišťuje úhradu plateb

Postavení obchodu v národním hospodářství

Národní hospodářství = souhrn činností hospodářského charakteru uskutečňovaných na území určitého státu podnikatelskými subjekty i domácnostmi

Členění národního hospodářství

= členění podle různých hledisek na:

1. sektory NH

2. odvětví NH

Sektory národního hospodářství

- **Primární sektor** – zahrnuje prvovýrobu např. získávání surovin, lesnictví, zemědělství
- **Sekundární sektor** - zahrnuje zpracovatelský průmysl a stavebnictví (je zaměřen na výrobu výrobků, při níž se zpracovávají suroviny získané z primární sféry)
- **Terciální sektor** – zahrnuje všechny služby např. peněžnictví, pojišťovnictví, doprava, obchod atd.
- **Kvartální sektor** (*někdy se uvádí i tento sektor*) – zahrnuje vědu a výzkum

Odvětví národního hospodářství

ZEMĚDĚLSTVÍ A MYSLIVOST, LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

TĚŽEBNÍ PRŮMYSL

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL

VÝROBA A ROZVOD ELEKTRINY, PLYNU A ZÁSOBOVÁNÍ VODOU

STAVEBNICTVÍ

VELKOOBCHOD, MALOOBCHOD A SLUŽBY PRO DOMÁCNOST

DOPRAVA A SPOJE.....

- hodnotíme-li význam obchodu v NH, pak posuzujeme rozsah a kvalitu jeho funkcí a podíl na základních makroekonomických ukazatelích, jako např. na HDP, na investicích, na zaměstnanosti apod.

Organizace obchodu

- **maloobchod** (představuje síť prodejen a dalších zařízení pro konečný prodej spotřebitelům)
- **velkoobchod** (zabývá se nákupem zboží od výrobců a jeho prodejem do sítě maloobchodu nebo dalším velkoobchodním firmám včetně prodeje firmám pro další výrobu)

Obchodní provoz

je souhrn činností, vytvářející nejlepší variantu pro pohyb zboží, pohyb zaměstnanců a zákazníků. Hlavním předmětem je zboží, které se vyskytuje v různých podobách - zásoba, obchodní sortiment, sortimentní skupina.

Význam obchodního provozu - dosažení zisku i maximální spokojenosti a pohodlí zákazníka.

Činitelé obchodního provozu

- a) **zboží** – má sjednocující funkci, prodávaný druh ovlivňuje ostatní činitele, je předmětem směny;
- b) **zaměstnanci** – jejich kvalifikace, znalosti, dovednosti a návyky;
- c) **zákazníci** – obchod neplní jen funkci prodeje zboží, je také centrem komunikačního a informačního dění, což je nutné promítnout do dispozičního řešení prodejny, techniky prodeje, nabídky zboží;
- d) **mechanizační prostředky** – slouží k vykládce, uskladnění a překládání zboží;
- e) **obchodně-provozní operace** – jsou nákupní, skladovací, manipulační a prodejní činnosti, kterými prodejní jednotky plní svou funkci ve sféře oběhu;
- f) **provozní plochy a dispoziční řešení** – prostory, tvoří základ pohybu zboží prodejní jednotkou.

Zboží - vše, co je určeno k prodeji. Může se jednat o výsledek lidské práce - výrobek - nebo přírodní produkt, který přináší lidem nějaký užitek.

Zbožiznalství - vědní obor, který zkoumá a hodnotí užitnou hodnotu zboží a její uchování ve sféře oběhu a spotřeby.

Základní úkoly zbožiznalství - především zkoumat jevy, vzájemné souvislosti a zákonitosti, ovlivňující užitnou hodnotu a jakost zboží a tyto poznatky dále konkrétně uplatňovat.

Užitné vlastnosti - jsou ty vlastnosti zboží, pro které je lidé kupují, které uspokojují nějaké jejich potřeby, vznikají ve výrobě, ověřují se na trhu, zanikají spotřebou, která užitnou hodnotu zboží potvrzuje.

Základní užitné vlastnosti

1. **Funkčnost** – schopnost plnit požadovanou funkci – mýdlo = mycí schopnost
2. **Spolehlivost** – zabezpečení plynulého plnění funkce bez poruch a závad nebo závady, které jsou ekonomicky únosné (podklad pro stanovení záruky)
3. **Udržitelnost** – vlastnosti umožňující správnou údržbu i časovou nenáročnost
4. **Ovladatelnost** – schopnost zboží plnit funkci bez požadavků, možnost člověka manipulovat se zbožím
5. **Trvanlivost, životnost** – schopnost zachovat si určitou dobu způsobilost plnit svou funkci
6. **Zdravotní nezávadnost** – plnit funkci bez ohrožení zdraví a bezpečnosti uživatele
7. **Míra ekologické náročnosti zboží** – souhrnné zatížení životního prostředí (ovzduší)
 - čím je ekologická náročnost nižší, tím je užitná hodnota vyšší
8. **Estetická působivost** – schopnost uspokojit estetické potřeby člověka (barva, tvar,...)
9. **Opravitelnost** – schopnost být po odstranění vzniklých závad a poruch opět funkční

Užitná hodnota zboží - je souhrn užitných vlastností. Závisí na surovinách a technické vyspělosti výroby, na potřebách a ekonomických možnostech lidské společnosti.

Užitná hodnota má dva rozměry :

- a) kvalitativní - **kvalita** (vlastnosti, které určují šířku užitné hodnoty),

b) kvantitativní- **jakost** (vlastnosti, které určují hloubku užité hodnoty). Stupeň, kterým užité hodnoty uspokojuje požadavky společnosti.

Spotřebitelská hodnota

- hodnota pro konkrétního spotřebitele
- na základě svých představ ji spotřebitel přisuzuje zboží
- představy spotřebitele jsou spojeny s užitím výrobku, ale součástí je i cena

Činitelé podmiňující vznik vlastností zboží

- na vzniku vlastností zboží a jeho užité hodnotě se podílí 4 základní činitelé:

1. Suroviny (z čeho je zboží vyrobeno)
2. Konstrukce (jak)
3. Technologie výroby zboží (výrobní postup)
4. Výtvarná činnost

- 1. Suroviny - tvoří základní složku pro výrobu každého druhu zboží*
- často jsou tradičním materiálem, který dává zboží specifický charakter (dřevo – nábytek, porcelán – jídelní soupravy,...)
- opracovaná surovina se stává materiálem (bavlna – bavlněný úplet,...)

Pomocné suroviny při tvorbě požadovaných vlastností zboží

ANTIOXIDANTY – brání oxidaci hmoty, ke které byly přidány (žloutnutí tuku,...)

EMULGÁTORY – pomáhají vzniku a udržení emulze (mléko, krémy,...)

STABILIZÁTORY – umožňuje, aby směs zůstala stálou a jednotlivé složky chemicky neovlivnila (margaríny,...)

Dále například BARVIVA, PLNIDLA, ZMĚKČOVADLA, AROMATA, SLADIDLA,...

- 2. Konstrukce – dodává surovinám a materiálům tvar (projekt, nákres, střih u oděvu,...)*

- 3. Technologie výroby zboží - jsou to postupy při výrobě zboží*
- dodává surovinám a materiálům podobu hotového výrobku
- tvoří užitou hodnotu výrobku

- 4. Výtvarná činnost - zahrnuje tvarové řešení a konečnou úpravu výrobku (barva, ozdoby,...)*
- často souvisí již z konstrukcí
- u baleného zboží zahrnuje i řešení vkusného obalu

Rozdělení zboží podle různých hledisek

1. Výrobní sortiment – soubor druhů výrobků produkovaný určitým výrobcem
2. Zbožový sortiment – soubor zboží vyskytující se na trhu domácí i zahraniční produkce
3. Obchodní sortiment – souhrn druhů zboží prodávaných určitou obchodní organizací

Spotřební zboží:

A, Potravinářské zboží – uspokojuje výživové a chuťové nároky spotřebitele, poživatelná

Patří sem výrobky z obilovin, mléko a mléčné výrobky, maso a masné výrobky, ovoce, zelenina,....

B, Průmyslové zboží – uspokojuje další hmotné a kulturní potřeby spotřebitele

Patří sem drogerie, textil a oděvy, papírenské zboží, nábytek,.....